

JAARVERSLAG FAIRTRADE GEMEENTE CAMPAGNE 2011

De Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, ICCO en Stichting Max Havelaar zorgen samen voor meer verkoop van fairtrade producten in heel Nederland. Dat doen zij via de Fairtrade Gemeente campagne. Gemeenten verdienen de titel Fairtrade Gemeente als zij, aan de hand van zes campagne-criteria, laten zien dat de hele gemeenschap fairtrade producten gebruikt of verkoopt. Het gaat dus niet alleen om de lokale overheid, maar ook om winkels, bedrijven, horeca en scholen. In 2009 werden Goes en Groningen de eerste Fairtrade Gemeenten van Nederland. Sindsdien volgden vele andere gemeenten hun voorbeeld. Ook breidde de campagne zich uit met specifieke initiatieven voor scholen, kerken, hogescholen en universiteiten. Dit jaarverslag toont de resultaten van de Fairtrade Gemeente campagne in 2011.

Doorstart voor Fairtrade Gemeente

2011 was een bijzonder jaar voor Fairtrade Gemeente. SBOS, ICCO en de Nationale Postcode Loterij stelden subsidie beschikbaar waarmee de Fairtrade Gemeente campagne in 2011 een doorstart kon maken. Doelstelling voor de doorstart is om in de periode 2011 tot en met 2014 de verkoop van fairtrade producten in Nederland met 60% te laten stijgen ten opzichte van 2009. Om dat te realiseren richt de campagne zich op drie sporen:

- Het faciliteren van bestaande initiatieven: werkgroepen van vrijwilligers voorzien van informatie, hulpmiddelen en promotiematerialen, zodat zij in hun gemeente anderen kunnen motiveren om meer fairtrade producten te kopen of te gebruiken.
- Fairtrade multipliers: zorgen voor landelijke publiciteit en samenwerken met ambassadeurs en landelijke koepelorganisaties, zoals Koninklijke Horeca Nederland, om ook landelijk een sneeuw-baleffect en positief klimaat voor fairtrade in Nederland te creëren.
- Regie op inhoud: Nederlanders bewust maken van het onderscheid tussen fairtrade en andere

duurzame initiatieven. De campagne focust zelf op armoedebestrijding via handel, en stimuleert daarnaast, secundair, andere initiatieven, zoals duurzame vis en hout.

20% gemeenten actief als Fairtrade Gemeente (in wording)

Eind 2011 telde Nederland 418 gemeenten. 24 daarvan hadden voor het eind van 2011 een titelaanvraag voor Fairtrade Gemeente ingediend, en 22 gemeenten werden ook daadwerkelijk beloond met de titel (5%). De andere twee gemeenten krijgen in 2012 de titel Fairtrade Gemeente toegekend. Nieuwkomers in 2011 waren: Arnhem, Bunnik, De Bilt, Delft, Dronten, Eindhoven, Gouda, Schijndel, Tytsjerksteradiel en Utrechtse Heuvelrug.

Een vijfde van alle gemeenten, 80 in totaal, hadden zich geregistreerd als een actieve gemeente. In 2011 meldden 19 nieuwe gemeenten zich aan. In heel Nederland zijn meer dan 400 mensen aan de slag om anderen in de gemeente te motiveren om ook fairtrade producten te gebruiken of te verkopen. De initiatiefnemers van de campagne willen ervoor zorgen dat eind 2014 105 gemeenten de titel Fairtrade Gemeente hebben behaald (25% van totaal) en dat 60% van het totaal aantal gemeenten (250 gemeenten) aan de slag is met de campagne.

DELFT 1000STE FAIRTRADE GEMEENTE TER WERELD

Op zaterdag 4 juni werd de mijlpaal van 1000 Fairtrade Gemeenten wereldwijd bereikt. Op die dag kregen zeven gemeenten, waaronder Madrid, Seattle en Delft, de titel Fairtrade Gemeente. Burgemeester Verkerk nam de titel in Delft dankbaar in ontvangst en riep anderen op om het voorbeeld van Delft te volgen. De stad liet duizend ballonnen op waarmee ze nog eens duizend mensen opriep om van hun gemeente ook een Fairtrade Gemeente te maken. Het initiatief Fairtrade Gemeente startte in 2001 in Engeland. De campagne verspreidde zich over ruim twintig landen. Inmiddels zijn er niet alleen Fairtrade Gemeenten in Europa, maar ook in Japan, Nieuw-Zeeland, de Verenigde Staten, Brazilië en Ghana. Fairtrade Gemeente is daarmee uitgegroeid tot een wereldwijde beweging waarbij mensen in Noord en Zuid niet voor, maar met elkaar de wereldhandel eerlijker maken.

Nederlandse ondernemers aan zet

De populariteit van fairtrade producten blijft stijgen. De retailomzet van fairtrade producten groeide in 2010 naar 119 miljoen euro ten opzichte van 87 miljoen euro een jaar eerder. En alhoewel de cijfers over 2011 ten tijde van deze publicatie nog niet bekend waren, wordt ook in 2011 een groei verwacht. Het is zeker niet toevallig dat tegelijkertijd jaarlijks steeds meer winkels, bedrijven en horeca fairtrade producten gebruiken of verkopen. In de 22 Fairtrade Gemeenten zijn er in totaal 1.527 organisaties (633 winkels, 172 horeca en 722 bedrijven en maatschappelijke organisaties) die fairtrade producten gebruiken of verkopen en die tevens aan de strenge campagne-eisen voldoen. Daarmee voldoet de campagne al voor 45% aan haar doelstelling voor eind 2014 (namelijk 3.410 organisaties). Opvallend is dat horeca en retail de meest lastige doelgroepen zijn om te betrekken bij eerlijke handel en te laten voldoen aan de campagnecriteria. Daarom

startte de Fairtrade Gemeente vorig jaar een samenwerking met Koninklijke Horeca Nederland en zette de campagne een actie op om het aantal fairtrade versproducten bij supermarkten te bevorderen. Op die manier probeert het landelijke campagneteam de werkgroepen te ondersteunen bij hun lokale campagne. Dit moet ertoe leiden dat gemeenten in de toekomst sneller en makkelijker aan de campagnecriteria kunnen voldoen. Lokale overheden die mee willen doen aan de campagne moeten fairtrade producten inkopen. Dat kunnen zij alleen doen door te vragen om fairtrade producten in het aanbestedingsbeleid. De regels voor duurzaam inkopen voor overheden staan dit toe. Per 1 januari 2011 biedt ook Douwe Egberts fairtrade koffie aan voor de zakelijke markt. Daardoor kunnen gemeenten die gaan voor fairtrade, praktisch alle grote koffieleveranciers uitnodigen om mee te dingen bij hun aanbesteding. Genoeg keuze dus.

**Betrouwbare
banaan zoekt
eerlijke ananas**

BETROUWBARE BANAAN ZOEKT EERLIJKE ANANAS

Het fairtrade aanbod in de supermarkten is de afgelopen jaren enorm gegroeid. Alleen fairtrade versproducten blijven achter. Supermarktmanagers geven aan dat fairtrade fruit en groenten slecht verkrijgbaar zijn. Fairtrade leveranciers geven aan dat fairtrade bananen en ananassen voldoende geleverd kunnen worden. Daarom startte Fairtrade Gemeente in de zomer van 2011 de actie 'Betrouwbare banaan zoekt eerlijke ananas'. Net voor de start van de actie maakte PLUS een volledige overstap naar fairtrade ananassen. Eerder deed PLUS dat al met fairtrade bananen. Later in het jaar volgden meerdere supermarktketens met een volledige overstap naar fairtrade bananen. Het aanbod van fairtrade fruit groeit daarmee gestaag. In Fairtrade Gemeenten (in wording) bieden sommige supermarkten door de campagne zichtbaar meer fairtrade versproducten aan. De Fairtrade Gemeente campagne hoopt dat dit effect over enige tijd ook landelijk merkbaar is.

KONINKLIJKE HORECA NEDERLAND INITIEERT FAIRTRADE RESTAURANTS

Horeca vinden de drempel om fairtrade producten te gebruiken hoog. Het aanbod is te beperkt. Fairtrade leveranciers leveren nog maar weinig grootverpakkingen voor fairtrade producten. Wanneer de vraag hiernaar stijgt zullen zij dit aanbod uitbreiden. Om deze impasse te doorbreken en de behoefte aan fairtrade zichtbaar te maken startte de landelijke Fairtrade Gemeente campagne eind 2011 samen met Koninklijke Horeca Nederland (KHN) het initiatief Fairtrade Restaurant. Op 4 november 2011 overhandigde Hajé de Jager, sectorvoorzitter Restaurants van KHN het eerste titelbord van Fairtrade Restaurant aan Heinde & Verre uit Gouda. Daarna volgden meerdere restaurants dit voorbeeld. De samenwerking met KHN wordt voorgezet in 2012. De branchevereniging roept haar leden op om bijvoorbeeld mee te doen aan de Fairtrade Break op World Fair Trade Day 2012.

Consumenten, kopen, promoten

Onderzoek van GFK toont aan dat het aantal kopers van fairtrade producten de afgelopen jaren is gestegen. In 2010 kochten ruim 3,6 miljoen Nederlanders (49,5% van alle huishoudens) een fairtrade product. In 2011 is dit aantal nog hoger. Nederlanders kopen niet alleen fairtrade producten, maar zij spreken zich ook actief uit voor fairtrade. Alleen al in de 22 Fairtrade Gemeenten zijn 206 mensen als vrijwilliger actief in de campagne om anderen te motiveren ook te kiezen

voor fairtrade. Deze vrijwilligers zorgen zelf voor media-aandacht, organiseren publieksacties en roepen anderen op om hetzelfde te doen. Daarmee richten zij zich op de 1.460.317 inwoners van deze 22 gemeenten. Een enorm publiek. In 2011 waren er twee grote landelijke acties waaraan zowel de vrijwilligers als het brede Nederlandse publiek aan konden deelnemen: Fairtrade Ontbijt en Fairtrade Verlanglijstje.

Maatschappelijk verantwoorde organisaties

Op verzoek ontwikkelde de Fairtrade Gemeente campagne diverse subcampagnes om fairtrade binnen een specifieke doelgroep groot te maken. Zo zijn er inmiddels Fairtrade Scholen, Kerken, Hogescholen en Universiteiten. Organisaties die een titel verdienen in een subcampagne doen meer dan alleen fairtrade producten gebruiken of verkopen. Zij communiceren daarnaast naar hun achterban dat zij fairtrade producten gebruiken en waarom zij dat doen, en zij organiseren acties om deze achterban actief te betrekken bij fairtrade en hen aan te sporen ook fairtrade producten te gebruiken.

Naast de 22 Fairtrade Gemeenten telt Nederland veertien Fairtrade Kerken en zes Fairtrade Scholen. De Magnuskerk in Anloo en de Protestantse Gemeente Colmschate zien beiden hun status als Fairtrade Kerk als startpunt om van hun gemeente een Fairtrade Gemeente te maken. De subcampagnes brengen dus een sneeuwbaaleffect voor fairtrade teweeg. In 2011 kreeg de Hanze Hogeschool Groningen als eerste de titel Fairtrade Hogeschool en de VU werd bekroond als eerste Fairtrade Universiteit. Nog vele andere organisaties proberen ook zelf een fairtrade titel te behalen.

FAIRTRADE ONTBIJT IN RUIM 100 GEMEENTEN

Met de actie 'Fairtrade Ontbijt' riepen Fair Trade Original, Fairtrade Gemeenten, WAAR en Wereldwinkels mensen op om op en rond World Fair Trade Day, 14 mei, een Fairtrade Ontbijt te organiseren. In meer dan honderd gemeenten kon je op meerdere plaatsen een eerlijke start van de dag krijgen. Daarnaast werden 325 gratis Fairtrade Ontbijtpakketten en één groots Fairtrade Ontbijt verloot. Door de actie steeg het gebruik en de verkoop van fairtrade (ontbijt) producten. In 2012 wordt de actie vanwege het succes herhaald.

NEDERLANDERS MAKEN FAIRTRADE VERLANGLIJSTJE

Op zaterdagmiddag 12 november kreeg Sinterklaas aan het eind van zijn officiële intocht in Dordrecht de Fairtrade Verlanglijst van Nederland. Hij ontving de 100 meter lange lijst uit handen van drie basisschoolleerlingen uit Dordrecht. Op de verlanglijst staan de fairtrade cadeauwensen van Nederland. Via de website www.FairtradeVerlanglijstje.nl lieten duizend Nederlanders weten dat zij in 2011 verwen wilden worden met fairtrade chocolade en Boeddha-beelden. De actie moest bewerkstelligen dat tijdens de feestdagen meer mensen in Nederland verrast werden met fairtrade cadeaus.

Eigen organisatie

STUURGROEP EN CAMPAGNETEAM

De initiatiefnemers van de campagne zijn allen vertegenwoordigd in een landelijke stuurgroep. Carla Kivits (eind 2011 vervangen door Else Hofland) van ICCO, Huub Jansen van de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en Jochum Veerman van Stichting Max Havelaar namen daaraan deel. De stuurgroep bewaakt het proces, de strategie en de doelstellingen van de campagne en stuurt indien nodig bij. Mélinna Choo, de campagne-coördinator, is samen met twee campagnemedewerkers (Lara Peters en Karin van Breda) verantwoordelijk voor de uitvoering van de campagne. Daarbij worden zij ondersteund door een stagiair. De campagnemedewerkers werken vanuit het kantoor van de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels.

JURY

Gemeenten die vinden dat zij voldoen aan de zes campagnecriteria vragen de titel Fairtrade Gemeente aan. Een onafhankelijke jury beoordeelt hun aanvraag. De jury bestaat uit zes personen die ieder een andere branche vertegenwoordigen. In 2011 wisselde de samenstelling van de jury. Begin 2011 traden Peter d'Angremont en Natasja van den Berg, respectievelijk de directeur en bestuurslid van Stichting Max Havelaar, af als jurylid. Prof. Dr. Ruerd Ruben kreeg een aanstelling als directeur van de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB). Hij kon deze nieuwe functie niet langer combineren met diverse nevenfuncties en legde daarom ook zijn lidmaatschap van de jury van Fairtrade Gemeente neer. Vier nieuwe leden traden toe tot de jury van Fairtrade Gemeente. Eind 2011 bestond de jury uit:

Jan Pronk

voormalig Minister van Ontwikkelingssamenwerking

Jacobine Geel*

Tv-presentatrice en theologe

Liesbeth Gort*

Generaal van StoereVrouwen

Marga Hoek*

Directeur van De Groene Zaak

Sybren de Hoo*

Hoogleraar MVO & Innovatie aan de VU en de Universiteit van Maastricht

Agnes Jongerius

Voorzitter FNV

* nieuwe juryleden

De Fairtrade Gemeente campagne is een initiatief van ICCO, de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en Stichting Max Havelaar, en wordt mogelijk gemaakt door het Ministerie van Buitenlandse zaken, ICCO en de Nationale Postcode Loterij.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Kijk voor meer informatie op www.fairtradegemeenten.nl